

Finančno-právne aspekty vyplácania náhrad za nedostupné vklady

JUDr. Simona Heseková Bojmírová
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Otázka ochrany vkladov sa v súčasnosti dostáva čoraz viac do popredia v priamej úmere s potrebou zabezpečenia stability a efektivity fungovania bankových systémov. Snaha o zabezpečenie finančnej stability v rámci Európy sa prejavuje nielen v unifikáčnych tendenciách v Európskej únii, ktoré sú v súčasnom období príznačné najmä snahou o vytvorenie bankovej únie, ale aj mimo krajín Európskej únie, v rámci spolupráce medzinárodných organizácií zameraných na stanovenie štandardov ochrany vkladov, ako aj Bazilejského výboru pre bankový dohľad. Proces vyplácania náhrad za nedostupné vklady predstavuje významnú súčasť systému garancie ochrany vkladov v bankách, v ktorom v konečnom dôsledku kulminuje celý prístup k ochrane vkladov v danej krajine a zároveň sa v ňom odráža reálna miera efektívnosti jednotlivých mechanizmov, ako aj miera garancie, ktorú daná krajina zahrnuje do svojej legislatívy. Článok sa zaoberá problematikou procesu vyplácania náhrad v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky, Českej republiky a Ruskej federácie.¹

¹ Článok vznikol v rámci riešenia projektu Grant UK č. 553/2012.

² Borowska K.: Polski system gwarantowania depozytów a dyrektywa Unii Europejskiej 94/19/EEC / K. Borowska, M. Grzybowski, M. Safjan // Glosa. 1998. No 2-3.

³ Sidak, M.: Finansovo-právne reholjuvannja bankivskych vidnosyn v Jevropejs'komu Sojuzi ta krajinach schidnoji Jevropy: porivnjalnyj analiz. Užhorod: Lira, 2010, s. 230.

⁴ Федеральный закон от 23.12.2003 N 177-ФЗ (ред. от 03.12.2011) О страховании вкладов физических лиц в банках Российской Федерации.

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY OCHRANY VKLADOV

Systém ochrany vkladov v Slovenskej republike, Českej republike a v Ruskej federácii sa vyznačuje spoločným prístupom k ochrane vkladov prostredníctvom zriadenia orgánu, ktorý kumuluje príspevky bánk pre prípad, že sa vklady stanú nedostupnými. Významnou spoločnou charakteristickou črtou daných právnych poriadkov je aj povinná účasť bánk na ochrane vkladov. V Slovenskej republike je systém ochrany vkladov založený na Fonde ochrany vkladov, ktorý bol zriadený zákonom č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov v znení neskorších predpisov ako právnická osoba, ktorá sa zapisuje do obchodného registra. Fond ochrany vkladov nie je štátnym fondom podľa zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách a nie je financovaný zo štátneho rozpočtu. V rámci svojej činnosti vydáva všeobecné podmienky vyplácania náhrad, v ktorých sa zohľadňujú ustanovenia zákona o ochrane vkladov a v úzkej spätosti aj novela smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES z 30. mája 1994² o systémoch ochrany vkladov v platnom znení³. Všeobecné podmienky vyplácania náhrad musia obsahovať najmä podrobnosti o postupe pri uplatňovaní práva na náhradu a o spôsobe preukazovania práva na náhradu, pričom podliehajú predchádzajúcemu súhlasu Národnej banky Slovenska.

V Českej republike ako orgán kumulujúci prostriedky bánk vystupuje Fond poistenia vkladov. Tak ako Fond ochrany vkladov, ani Fond poistenia vkladov nie je štátnym fondom a nevzťahujú sa naň osobitné predpisy o poistení. Fond poistenia vkladov je právnickou osobou, ktorá sa zapisuje do obchodného registra. Bol zriadený na základe zákona č. 156/1994 Sb., ktorým sa mení

a dopĺňa zákon č. 21/1992 Sb. o bankách v znení neskorších predpisov. Na rozdiel od slovenskej právnej úpravy tak právna úprava ochrany vkladov a tým aj právne vymedzenie postavenia Fondu poistenia vkladov je integrálnou súčasťou zákona o bankách a nie je upravené v samostatnom právnom predpise.

Ekvivalent orgánu na ochranu vkladov podľa slovenskej a českej právnej úpravy predstavuje v Ruskej federácii Agentúra pre poistenie vkladov (Государственная корпорация Агентство по страхованию вкладов) zriadená zákonom⁴ č. 177-03 o poistení vkladov fyzických osôb v bankách Ruskej federácie.

Zloženie riadiacich orgánov Fondu ochrany vkladov, Fondu poistenia vkladov, ako aj Agentúry pre poistenie vkladov odráža participáciu bánk, centrálnej banky a ministerstva danej krajiny.

Najvyšším orgánom Fondu ochrany vkladov je rada fondu, ktorá sa skladá zo siedmich členov so štvorročným funkčným obdobím. V zložení jej členov sa odráža participácia bánk, ktoré majú povinnú účasť na systéme ochrany vkladov, dozorná funkcia Národnej banky Slovenska a zastúpenie Ministerstva financií SR. Troch členov rady volia a odvolávajú zástupcovia bánk, na ktoré sa vzťahuje povinnosť uhrádzať príspevky do fondu. Dvoma členmi rady sú zástupcovia Národnej banky Slovenska, ktorých vymenúva a odvoláva jej guvernér. Poslední dvaja členovia rady sú zástupcovia Ministerstva financií SR, ktorých zo zamestnancov Ministerstva financií SR vymenúva a odvoláva minister financií.

V Českej republike je riadiacim a zároveň jediným orgánom Fondu poistenia vkladov správna rada. Zloženie jej členov odráža vplyv Českej národnej banky, ktorá navrhuje zo svojich zamest-

nancov minimálne jedného člena správnej rady; vplyv bánk, z ktorých predstavenstiev sú menovaní minimálne dvaja členovia správnej rady, a v neposlednom rade vplyv Ministerstva financií ČR, ktorý sa odráža v jeho oprávnení schvaľovať štatút fondu upravujúci podrobnosti o činnosti a pôsobnosti fondu, ktorý vydáva správa rada.

Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch právnych úprav, v zložení členov najvyššieho orgánu Agentúry pre poistenie vkladov v Ruskej federácii, rady riaditeľov, absentuje zastúpenie bánk, ktoré majú povinnú účasť na ochrane vkladov. Rada riaditeľov sa skladá z 13 členov, pričom sedem z nich tvoria predstavitelia vlády Ruskej federácie, päť členov tvoria zástupcovia Centrálny banky Ruskej federácie a zo zákona je posledným členom generálny riaditeľ agentúry.

Aj keď právna úprava v Českej republike a v Ruskej federácii používa pojem poistenie, princíp ochrany vkladov v porovnaní so slovenskou právnou úpravou zostáva nezmenený. Povinnosť zúčastniť sa na takomto poistení vyplýva bankám priamo zo zákona a obdobne ako v slovenskej právnej úprave je systém ochrany vkladov založený na kumulácii finančných príspevkov bánk pre prípad nedostupnosti vkladov alebo, v súlade s právnym poriadkom Českej republiky a Ruskej federácie, pre prípad poistnej udalosti.

MIERA OCHRANY VKLADOV

Miera ochrany vkladov sa v rámci právnych poriadkov jednotlivých štátov vyznačuje značnými odlišnosťami, ktoré sa prejavujú jednak v okruhu vkladateľov, ktorí požívajú ochranu svojich vkladov v bankách, výškou garancie náhrad za nedostupné vklady, ako aj samotným procesom vyplácania náhrad. Najširšiu ochranu vkladov z aspektu okruhu osôb, ktorým je garantovaná ochrana vkladov, poskytuje česká právna úprava. Garantuje ochranu vkladov tak fyzickým, ako aj právnickým osobám bez limitujúcich faktorov, ktoré obsahuje zákon o ochrane vkladov Slovenskej republiky.

Z hľadiska poskytnutia ochrany vkladateľom nasleduje slovenská právna úprava, ktorá poskytuje nepochybne širšiu ochranu vkladov ako zákon o poistení vkladov fyzických osôb v bankách v Ruskej federácii, a poskytuje ochranu vkladov tak fyzickým, ako aj právnickým osobám. Pri právnických osobách zákon o ochrane vkladov obsahuje viaceré limitujúce ustanovenia. Medzi právnické osoby, ktoré požívajú ochranu vkladov, patria napr. nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby alebo združenia občanov, ako aj obchodné spoločnosti a družstvá v rámci zákonom stanovených podmienok. Zároveň zákon negatívne určuje okruh právnických osôb, na ktorých vklady sa ochrana nevzťahuje. Medzi takéto osoby patria banky, poisťovne, zaistovne, dôchodkové správcovské spoločnosti vrátane majetku v dôchodkovom fonde, doplnkové dôchodkové spoločnosti vrátane majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde, poštový podnik, burza cenných papierov,

komoditná burza a pod. Ochrana vkladov sa nevzťahuje ani na vklady slovenských právnických osôb alebo zahraničných právnických osôb, ktoré majú čo len čiastočne rovnaký predmet činnosti ako niektorá z právnických osôb, ktorá zo zákona nepožíva ochranu vkladov. S obdobnou úpravou sa stretávame aj v českej právnej úprave v zákone o bankách, v súlade s ktorým poistené nie sú pohľadávky z vkladov bánk, zahraničných bánk, finančných inštitúcií, zdravotných poisťovní a štátnych fondov okrem zákonom stanovených prípadov. Poistené tak isto nie sú pohľadávky z vkladov, ktoré je banka oprávnená sčasti zahrnúť do svojho kapitálu. Aj keď obchodné spoločnosti a družstvá požívajú v slovenskej právnej úprave garanciu ochrany vkladov, zákon o ochrane vkladov stanovuje obmedzenie, ktoré spočíva tom, že v prípade, ak je obchodná spoločnosť povinná podľa osobitného právneho predpisu mať účtovnú závierku overenú auditorom⁵, alebo ak banke alebo pobočke zahraničnej banky, v ktorej má uložený vklad, nedoručila v lehote najneskôr 15 dní po skončení účtovného obdobia, za ktoré táto obchodná spoločnosť zostavuje účtovnú závierku, jednoznačné písomné oznámenie, či musí alebo nemusí mať účtovnú závierku overenú auditorom, na jej vklady v bankách sa ochrana nevzťahuje.⁶

Najnižšiu mieru ochrany vkladov poskytuje právna úprava Ruskej federácie. Ruská právna úprava na rozdiel od slovenskej limituje okruh osôb, ktoré požívajú ochranu peňažných prostriedkov zverených bankám, výhradne na fyzické osoby. Vkladateľom je podľa ruskej právnej úpravy občan Ruskej federácie, cudzinec alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá uzavrela s bankou zmluvu o bankovom vklade alebo zmluvu o bankovom účte, ako aj osoba, v prospech ktorej bol vklad urobený. V nadväznosti na dané ustanovenie je dôležité spomenúť, že ruská právna úprava nielen zužuje okruh vkladateľov na fyzické osoby, ale aj v rámci fyzických osôb ako vkladateľov obsahuje viaceré limitujúce faktory. Ochrana sa nevzťahuje na vklady fyzických osôb, ktoré podnikajú bez vytvorenia právnickej osoby, ak boli vklady urobené alebo vložené na účty, ktoré slúžia na výkon ich podnikateľskej činnosti alebo ak boli vklady vložené v súvislosti s ich podnikateľskou činnosťou, a tak isto vklady advokátov, notárov a iných fyzických osôb, ktoré vykonávajú tzv. slobodné povolania, ak tieto vklady súvisia s výkonom ich činnosti alebo sú vložené na účtoch, ktoré slúžia na výkon ich činností. V porovnaní so slovenskou právnou úpravou ide o podobné vymedzenie osôb požívajúcich ochranu vkladov, aké obsahoval zákon o ochrane vkladov pred prijatím jeho novely v roku 2001.

Pri porovnaní právnej úpravy výšky garancie ochrany vkladov v Slovenskej republike, v Českej republike a v Ruskej federácii sa viac ako v iných otázkach dostáva do popredia vplyv legislatívy Európskej únie, ktorý sa zákonite odráža aj v zákone o ochrane vkladov, v zákone o bankách a kulminuje v rozdielnych výškach garančného krytia

⁵ V súlade so zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve musí mať riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku overenú auditorom obchodná spoločnosť, ak povinne vytvára základné imanie, a družstvo, ak ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie sú splnené aspoň dve z nasledujúcich podmienok a to, že celková suma majetku spoločnosti presiahla 1 000 000 eur alebo čistý obrát spoločnosti presiahol 2 000 000 eur, alebo ak priemerný prepočítaný počet zamestnancov v jednom účtovnom období presiahol 30 zamestnancov. Riadnu a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku musí mať overenú auditorom aj obchodná spoločnosť a družstvo, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu alebo ktorým túto povinnosť ustanovuje iný osobitný predpis.

⁶ V praxi to znamená, že pokiaľ napr. spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá zo zákona nie je povinná mať účtovnú závierku overenú auditorom a ktorá nemá predmet činnosti ani sčasti rovnaký ako právnické osoby, ktoré sú vylúčené z ochrany vkladov, nedoručila v zákonom stanovenej lehote oznámenie o tejto skutočnosti banke alebo pobočke zahraničnej banky, nepožíva takúto ochranu, aj keď zo zákona by spĺňala všetky podmienky, aby mohla byť chráneným vkladateľom, a jej vklady v prípade ich nedostupnosti nie sú garantované.

7 Pihera, V., Smutný A., Sýkora, P.: Zákon o bankách: komentár. 1 vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 375.
8 Pihera, V., Smutný A., Sýkora, P.: Zákon o bankách: komentár. 1 vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 376.

vo vybraných krajinách. Legislatívny rámec ochrany vkladov je obsiahnutý v smernici Európskeho parlamentu a Rady EÚ z 30. 5. 1994 o systémoch ochrany vkladov č. 94/19/ES, ktorá bola upravená a doplnená smernicou č. 2009/14/ES. Slovenská právna úprava a česká právna úprava tak poskytujú chráneným vkladateľom krytie do výšky vkladu, najviac však vo výške 100 000 eur. Čo sa týka právnej úpravy Ruskej federácie, v súlade so zákonom o poistení vkladov fyzických osôb má vkladateľ nárok na náhradu vo výške 100 % chráneného vkladu, najviac však do sumy 700 000 rubľov, čo predstavuje po zaokrúhlení približne 17 680 eur. Ide teda o pomerne nižšiu výšku garancie ochrany vkladov, ako poskytuje slovenská právna úprava po implementácii novely smernice o systéme ochrany vkladov.

NEDOSTUPNOSŤ VKLADU A ZAČATIE PROCESU VYPLÁCANIA NÁHRAD

Pre proces vyplácania náhrad za chránené nedostupné vklady (ďalej len nedostupné vklady), ako aj pre výpočet sumy náhrady za nedostupný vklad je vo všetkých uvedených právnych úpravách rozhodujúci deň, keď sa vklady stali nedostupnými, resp. keď nastala poisťná udalosť. K tomuto dňu, ktorý je rozhodujúci pre výpočet náhrad za nedostupné vklady, zaniká nielen právo vkladateľov disponovať so svojimi vkladmi v bankách, ale jednotlivé právne úpravy k nemu viažu aj plynutie lehôt významných v procese výplaty náhrad.

V súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky sa vklady stávajú nedostupnými, ak sú uložené v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, ktorá bola vyhlásená za neschopnú vyplácať vklady, alebo ak sú uložené v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, v ktorej bolo pozastavené nakladanie s vkladmi v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu vydaného v konkurznom konaní, ak sa toto rozhodnutie stalo vykonateľným pred vyhlásením banky za neschopnú splácať vklady. Banka je povinná takéto vykonateľné rozhodnutie súdu o pozastavení nakladania s vkladmi bezodkladne predložiť Fondu ochrany vkladov a Národnej banke Slovenska. Podľa zákona o ochrane vkladov Národná banka Slovenska vyhlási banku za neschopnú vyplácať vklady do troch pracovných dní od doručenia oznámenia, že banka nie je schopná vyplácať vklady počas 48 hodín, napriek použitiu svojich likvidných prostriedkov vrátane povinnej minimálnej rezervy, ak sa preukáže trvalý nedostatok likvidity banky alebo ak sa nenájdu možnosti na odstránenie dočasného nedostatku likvidity. Národná banka Slovenska môže banku vyhlásiť za neschopnú vyplácať vklady aj z vlastného podnetu, ak zistí vznik daných skutočností bez toho, že by jej to banka oznámila, a to do troch pracovných dní odo dňa zistenia týchto skutočností.

Rozhodujúcim okamihom pre začatie procesu vyplácania náhrad z Fondu poistenia vkladov je v súlade s českým zákonom o bankách písomné oznámenie Českej národnej banky Fondu poistenia vkladov o neschopnosti určitej banky

„splniť svoje záväzky voči oprávneným osobám za zákonných a zmluvných podmienok.“⁷ Deň, keď fond dostane toto oznámenie, sa považuje za rozhodný deň. Česká národná banka zverejní spôsobom umožňujúcim diaľkový prístup (teda najčastejšie prostredníctvom internetu) informáciu o tom, kedy rozhodný deň nastal.

V ustanoveniach oboch právnych poriadkov sa tak prejavuje implementácia smernice č. 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov, ktorá otázkou rozhodujúceho momentu v procese vyplácania náhrad rieši prostredníctvom definície „nedostupného vkladu“ ako vkladu, ktorý je v zmysle zákonných a zmluvných podmienok, ktoré sa naň vzťahujú, splatný a má byť vyplatený, ale úverová inštitúcia ho ešte nevyplatila. Príslušné oprávnené orgány súčasne rozhodli, že z ich pohľadu úverová inštitúcia, ktorej sa to týka, nie je schopná v súčasnosti z dôvodov, ktoré priamo súvisia s jej finančnou situáciou splatiť vklad a v súčasnosti ani nemá predpoklady, aby tak mohla urobiť neskôr, alebo súd vydal z dôvodov, ktoré priamo súvisia s finančnou situáciou úverovej inštitúcie rozhodnutie, ktoré spôsobilo pozastavenie schopnosti vkladateľov vznášať požiadavky voči nej, ak by sa toto vyskytlo pred vydaním vyššie spomenutého rozhodnutia. Absenciu ustanovenia v českom právnom poriadku, podľa ktorého nastupuje nedostupnosť vkladu rozhodnutím súdu, ktorého účinky spočívajú v pozastavení schopnosti vkladateľov vznášať požiadavky voči banke, rieši komentár k zákonu o bankách v Českej republike. Podľa neho český zákonodarca pri predmetnom ustanovení smernicu neimplementoval v danom znení, avšak vzhľadom na to, že na banku nie je možné podať insolvenčný návrh pred tým, ako sa jej odoberie licencia, čo môže urobiť iba Česká národná banka, môže tento nesúlad so smernicou byť relevantný iba vo vzťahu k pobočkám „európskych“ zahraničných bánk.⁸

Napriek absencii vplyvu legislatívy Európskej únie sa ruská právna úprava vyznačuje spoločnými črtami s oboma uvedenými právnymi úpravami. Zákon o poistení vkladov fyzických osôb poisťnú udalosť viaže na splnenie jednej z podmienok stanovených zákonom, a to na odobratie bankovej licencie Centrálnou bankou Ruskej federácie alebo na vyhlásenie moratória Centrálnou bankou Ruskej federácie na uspokojovanie veriteľov v súlade so zákonom Ruskej federácie o konkurze finančných inštitúcií (N 40-ФЗ Федеральный закон о несостоятельности (банкротстве) Кредитных организаций). Za poisťnú udalosť sa tak v zmysle zákona považuje moment odobratia bankovej licencie banke alebo začiatok moratória na uspokojovanie veriteľov v súlade so zákonom Ruskej federácie o konkurze finančných inštitúcií.

PRIEBEH VYPLÁCANIA NÁHRAD ZA NEDOSTUPNÉ VKLADY

Proces vyplácania náhrad za nedostupné vklady sa v daných právnych poriadkoch odlišuje jednak stanovením lehôt, v rámci ktorých prebiehajú jednotlivé etapy celého procesu vyplácania náhrad,

a jednak spôsobom, akým dochádza k samotnému vyplácaniu náhrad vkladateľom.

V slovenskej právnej úprave vystupujú do popredia dve lehoty, ktorých dodržanie je podľa zákona o ochrane vkladov pre Fond ochrany vkladov záväzná. Prvá lehota sa viaže na určenie pravidiel vyplácania náhrad, ktoré spočíva v stanovení začatia, trvania, spôsobu a miesta vyplácania náhrad. Zákon o ochrane vkladov stanovuje na určenie daných náležitostí vyplácania náhrad za nedostupné vklady lehotu piatich pracovných dní, odkedy sa vklady stanú nedostupnými. Zároveň zákon o ochrane vkladov ukladá Fondu ochrany vkladov povinnosť doručiť oznámenie o daných skutočnostiach bez zbytočného odkladu dotknutej banke. Po doručení takéhoto oznámenia je banka povinná najbližší pracovný deň uverejniť údaje z oznámenia spolu s rozhodnutím Národnej banky Slovenska o vyhlásení banky za neschopnú splácať vklady alebo s výrokom vykonateľného rozhodnutia súdu o pozastavení nakladania s vkladmi v banke najmä prostredníctvom médií s celoštátnou pôsobnosťou a vo verejných priestoroch banky. Miestom vyplácania náhrad je banka, ktorú fond poveril vyplácaním náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady.⁹

Druhú lehotu predstavuje obdobie, počas ktorého musí Fond ochrany vkladov ukončiť vyplácanie náhrad za nedostupné vklady. Táto lehota predstavuje 20 pracovných dní od vyhlásenia banky za neschopnú splácať vklady alebo od doručenia vykonateľného rozhodnutia konkurzného súdu o pozastavení nakladania s vkladmi.

Rovnako ako v slovenskej právnej úprave, aj česká právna úprava garantuje vkladateľom zachovanie dvoch lehôt Fondom poistenia vkladov v procese vyplácania náhrad za nedostupné vklady, pričom prvú lehotu viaže na oznámenie o základných informáciách týkajúcich sa procesu vyplácania náhrad a druhú na samotnú realizáciu procesu vyplácania náhrad. V súlade so zákonom o bankách je Fond poistenia vkladov povinný najneskôr do 12 pracovných dní od rozhodného dňa stanoviť deň začatia, miesto a spôsob vyplácania náhrad a vhodným spôsobom ho uverejniť a upovedomiť o tom Ministerstvo financií ČR a Českú národnú banku. Druhá lehota sa vzťahuje priamo na proces vyplácania náhrad za nedostupné vklady. Fond poistenia vkladov musí byť schopný vyplatiť náhradu oprávneným osobám do 20 pracovných dní od rozhodného dňa. Po súhlasom vyjadrení Českej národnej banky a Ministerstva financií ČR môže Fond poistenia vkladov v mimoriadnych prípadoch túto lehotu predĺžiť najviac o 10 pracovných dní.

Pri komparácii právnej úpravy Slovenskej republiky a Českej republiky sa markantne prejavuje vplyv smernice č. 2009/14/ES, ktorá skrátila lehotu na vyplácanie náhrad z troch mesiacov na 20 pracovných dní, no zároveň sa do popredia dostáva odlišná determinácia povinností fondov v oboch krajinách. Kým podľa slovenskej právnej úpravy je Fond ochrany vkladov povinný ukončiť vyplácanie náhrad najneskôr do 20 pracovných

dní, odkedy sa vklady stali nedostupnými,¹⁰ zákon o bankách v českej právnej úprave stanovuje Fondu poistenia vkladov povinnosť byť v danej lehote „schopný vyplatiť náhradu oprávneným osobám“¹¹. V porovnaní so slovenskou právnou úpravou ide teda o pomerne benevolentnejšiu právnú úpravu. Danú lehotu v českom právnom poriadku však nemožno chápať tak, že je iba vnútornou lehotou pre Fond poistenia vkladov v zmysle dokončenia interných príprav na výplatu, bez vzťahu ku skutočnej splatnosti náhrad. Použitá dikcia zákona preberá znenie čl. 7 smernice č. 94/19/ES, ktorá ukladá členským štátom, že garančné systémy „musia byť schopné vyplatiť“ nedostupné vklady v stanovenej lehote. Smernica touto lehotou rozumie dobu pre výplatu náhrad. V kontexte zákona o bankách je tak nepochybne na mieste eurokonformný výklad. Maximálnou lehotou na výplatu náhrad je teda Fond poistenia vkladov obmedzený pri voľbe dňa začatia vyplácania náhrad, ktorým môže byť najneskôr dvadsiaty pracovný deň po rozhodnom dni. Pokiaľ by sa v danej lehote nezačalo s výplatou náhrad, dostáva sa Fond poistenia vkladov jej uplynutím do omeškania a oprávnené osoby sa môžu domáhať náhrady škody žalobou na súde v súlade s čl. 7 ods. 6 smernice č. 94/19/ES.¹²

Vzhľadom na ohraničenie lehoty samotnej realizácie výplat za nedostupné vklady v slovenskej právnej úprave na 20 pracovných dní sa vkladateľom alebo iným osobám, ktorým vzniklo na vklad právo podľa rozhodnutia príslušného orgánu (ďalej len „oprávnená osoba“) a nepodarilo sa im v lehote stanovenej zákonom dané právo uplatniť, poskytla zákonná možnosť v lehote troch rokov odo dňa, keď sa vklady stali v banke nedostupnými, dodatočne požiadať Fond ochrany vkladov o poskytnutie náhrady. Takáto žiadosť musí mať písomnú formu a vkladateľ je povinný hodnoverne preukázať závažné zdravotné alebo iné dôvody, ako napr. stratu alebo odcudzenie vkladnej knižky, dedičské alebo súdne konanie alebo pobyt vkladateľa v zahraničí¹³, pre ktoré nemohol uplatniť svoje právo na náhradu v stanovenej lehote, pričom žiadosť musí byť v uvedenej trojročnej lehote doručená Fondu ochrany vkladov. Po uplynutí tejto lehoty zaniká nárok vkladateľa a inej oprávnenej osoby voči fondu na poskytnutie náhrady za nedostupný vklad. Trojročnú premlčaciu lehotu na výplatu náhrady za nedostupný vklad stanovuje aj zákon o bankách v českej právnej úprave. Táto lehota začína plynúť odo dňa stanoveného ako deň, v ktorom sa začalo s vyplácaním náhrad.

Aj keď sa ruská právna úprava vyznačuje viacerými spoločnými črtami so slovenskou a českou právnou úpravou, pri garancii miery ochrany vkladateľov, ako aj v oblasti vyplácania náhrad vystupuje do popredia absencia legislatívy Európskej únie. Zákon o poistení vkladov fyzických osôb v bankách v Ruskej federácii síce stanovuje pre Agentúru pre poistenie vkladov dve základné lehoty, ktoré je povinná dodržať, no začiatok a dĺžka týchto lehôt sú podmienené odlišným

9 Všeobecné podmienky vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady v bankách.

10 Zákon poskytuje Fondu ochrany vkladov možnosť túto lehotu s predchádzajúcim súhlasom Národnej banky Slovenska v odôvodnených prípadoch predĺžiť najviac o 10 pracovných dní.

11 § 41d zákona Českej republiky č. 21/1992 Sb. o bankách v znení neskorších predpisov.

12 Pihera, V., Smutný A., Sýkora, P.: Zákon o bankách: komentár. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 376.

13 Všeobecné podmienky vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady v bankách.

FI
A
II
B

14 Všeobecné podmienky vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady v bankách.

postupom v rámci vyplácania náhrad za nedostupné vklady.

V súlade s právnym poriadkom Ruskej federácie je Agentúra pre poistenie vkladov povinná v lehote siedmich dní od doručenia zoznamu od banky, v ktorej nastala poistná udalosť a teda vklady sa stali nedostupnými, uverejniť oznámenie o mieste, čase, forme a spôsobe vyplácania náhrad. Zoznam obsahuje identifikačné údaje vkladateľov a výšky náhrad ich vkladov, ktoré slúžia ako podklad na výplatu náhrad za nedostupné vklady. Agentúra uverejní oznámenie v tlači, vo Vestníku Centrálny banky Ruskej federácie a v banke, v ktorej nastala poistná udalosť. Zoznam, od doručenia ktorého začína plynúť lehota na zverejnenie oznamu o výplate náhrad, je banka, v ktorej poistná udalosť nastala, povinná doručiť agentúre do siedmich dní od poistnej udalosti. Agentúra je navyše povinná takéto oznámenie v priebehu mesiaca odo dňa prijatia zoznamu poslať individuálne každému vkladateľovi. Právo na výplatu náhrad za nedostupné vklady viaže zákon o ochrane vkladov fyzických osôb na deň, v ktorom nastala poistná udalosť, pričom toto právo oprávnená osoba požíva do dňa ukončenia konkurzného konania v banke, ktorej bola odobratá licencia, alebo do dňa skončenia moratória na nakladanie s vkladmi. Počas tejto lehoty je vkladateľ oprávnený uplatniť si právo na výplatu náhrady. Aj napriek zásadnému rozdielu v porovnaní so slovenskou právnou úpravou, čo sa týka presne vymedzenej lehoty, v rámci ktorej sa musí ukončiť vyplácanie náhrad, právna úprava Ruskej federácie obdobne rieši situáciu, keď vkladateľ v zákonom stanovenej lehote nepožiadala o výplatu náhrady za nedostupné vklady. Zákon o ochrane vkladov fyzických osôb v bankách stanovuje taxatívne prípady, v rámci ktorých môže vkladateľ požiadať agentúru o priznanie daného práva. Ide napríklad o situácie, keď vkladateľ nemohol uplatniť svoje právo pre ťažký zdravotný stav alebo ak bol v tom čase vo výkone vojenskej služby. Rozhodnutie o dodatočnom vyplatení náhrad vydáva agentúra na základe písomnej žiadosti v predpísanej forme. Prílohy k žiadosti musia preukazovať totožnosť vkladateľa, ako aj jeho právo na výplatu náhrad za nedostupné vklady. Rozhodnutie o dodatočnom vyplatení náhrad je preskúmateľné súdom.

Samotný proces vyplácania náhrad realizuje Agentúra pre poistenie vkladov prostredníctvom bánk, ktoré na tento účel ustanovila. Vkladateľ je povinný takto určenej banke predložiť žiadosť o výplatu náhrad spolu s dokladmi preukazujúcimi jeho totožnosť a právo na náhradu za nedostupný vklad. Po predložení dokumentov banka realizujúca vyplácania náhrad oznámi vkladateľovi výšku jeho náhrady, pričom vychádza zo zoznamu, ktorý agentúre doručila banka, v ktorej nastala poistná udalosť. V prípade, že vkladateľ nesúhlasí s údajmi týkajúcimi sa jeho vkladu, je povinný predložiť agentúre žiadosť spolu s dokumentmi preukazujúcimi odlišný nárok.

Realizácia výplaty náhrad za nedostupné vklady by sa mala v súlade so zákonom Ruskej federácie

uskutočniť do troch pracovných dní od predloženia všetkých potrebných dokumentov Agentúre pre poistenie vkladov, no nie skôr ako 14 dní od poistenej udalosti. Výplata náhrad prebieha podľa vôle oprávnenej osoby, a to buď v hotovosti, alebo prevodom na účet v ruských rubľoch. V prípade vkladov znejúcich na inú menu sa výška náhrad prepočíta podľa kurzu Centrálny banky Ruskej federácie ku dňu poistnej udalosti.

Z hľadiska spôsobu výplaty náhrady za nedostupný vklad tak právna úprava Ruskej federácie poskytuje oprávneným osobám širší priestor ako slovenská právna úprava. V súlade so zákonom o ochrane vkladov Slovenskej republiky sa môže náhrada vyplatiť bezhotovostným prevodom na účet v inej banke, iba ak je tak stanovené v oznámení Fondu ochrany vkladov, ktoré zároveň určuje podmienky takehoto prevodu. V opačnom prípade sa výplata náhrady uskutoční v hotovosti. Oprávnená osoba musí o takýto prevod požiadať pri uplatnení svojho práva a súčasne musí písomne oznámiť údaje potrebné na prevod. V súlade so slovenskou právnou úpravou však oprávnená osoba nie je povinná predložiť banke, ktorá vypláca náhrady, oficiálnu žiadosť, ale k výplate náhrady dochádza na základe predloženia dokladov preukazujúcich totožnosť oprávnenej osoby a práva na výplatu vkladu; teda predovšetkým dokladu o vkladovom vzťahu. Vkladateľ alebo iná oprávnená osoba, ktorej vznikol nárok na prevzatie náhrady vkladateľa, sa môže dať zastúpiť aj splnomocnencom, ktorý okrem uvedeních podmienok musí preukázať svoju totožnosť a úradne overenú plnú moc, v prípade právnickej osoby musí byť plná moc podpísaná štatutárnym orgánom. Zo splnomocnenia musí jednoznačne vyplývať, že je udelené na prevzatie náhrady za nedostupný vklad, musí obsahovať základné identifikačné údaje o splnomocniteľovi a splnomocnencovi. Splnomocnenec musí pri uplatňovaní práva na náhradu konať osobne, okrem prípadu, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Na porovnanie ruská právna úprava všeobecnú plnú moc na výplatu náhrad za nedostupné chránené vklady akceptuje. Pri výplate náhrad z Fondu ochrany vkladov sa neprihliada na prípadné viazanie (vinkuláciu) vkladu okrem vinkulácie výplaty vkladu na súhlas tretej osoby, prihliada sa aj na akreditív otvorený v prospech tretích osôb. Pri vinkulácii výplaty vkladu na súhlas tretej osoby a pri akreditíve otvorenom v prospech tretej osoby sa náhrada vyplatí len s písomným súhlasom tretej osoby s jej úradne overeným podpisom. Tento súhlas vkladateľ predkladá banke, v ktorej sa vklady stali nedostupnými.¹⁴

Obdobne aj v českej právnej úprave sa na výplatu náhrad nevyžaduje špeciálna žiadosť, ale len podklady preukazujúce totožnosť vkladateľa, resp. inej oprávnenej osoby. Ekvivalent limitu v českých korunách sa prepočíta podľa kurzu devízového trhu vyhláseného Českou národnou bankou ku dňu, v ktorom Česká národná banka alebo, ak ide o pobočku zahraničnej banky, orgán bankového dohľadu domovského štátu

vydá oznámenie o neschopnosti banky splniť záväzky. Otázku plnej moci na výplatu náhrad za nedostupné vklady zákon o bankách priamo nerieši. Vzhľadom na vzorový formulár na webových stránkach Fondu poistenia vkladov, ktorý vyžaduje ustanovenie splnomocňujúce splnomocnenca na prevzatie výplaty náhrad za nedostupné vklady, ako aj vzhľadom na závažnosť daného úkonu je však pravdepodobné, že banka vyplácajúca náhrady bude vyžadovať špeciálne splnomocnenie.

Fond poistenia vkladov vypláca náhrady v súlade s údajmi, ktoré mu je banka povinná poskytnúť do ôsmich pracovných dní od rozhodného dňa. Na tento účel je banka zo zákona povinná zabezpečiť identifikáciu vkladateľa pri vedení jeho účtu alebo pri inej forme prijatia vkladu a viesť vo svojej evidencii identifikačné údaje o vkladateľovi a údaje o výške a dôvodoch poistenej pohľadávky z vkladu. S cieľom zvýšiť stabilitu bankového sektora prostredníctvom výrazného zrýchlenia výplaty odškodnenia a stanoviť povinnosť fondu pravidelne overovať funkčnosť mechanizmu výplaty náhrad za poistené vklady Ministerstvo financií ČR vydalo vyhlášku č. 71/2011 Sb.¹⁵ V slovenskej právnej úprave je ustanovenie zaoberajúce sa danou problematikou začlenené priamo do zákona o ochrane vkladov a bližšie špecifikované vo všeobecných podmienkach vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady v jednotlivých bankách.

ZÁVER

V procese vyplácania náhrad za nedostupné vklady sa v konečnom dôsledku premieta celá miera ochrany, ktorú daná krajina inkorporovala do svojej legislatívy. V danej etape garancie ochrany vkladov sa dostáva do popredia efektívnosť fungovania jednotlivých mechanizmov v praxi. Tieto mechanizmy zahŕňajú komunikáciu medzi bankou, v ktorej sa vklady stali nedostupnými, a orgánom na ochranu vkladov; mieru informovanosti spoločnosti tak z pohľadu práv vkladateľov, ako aj z pohľadu sprostredkovania informácií o mieste, dobe a spôsobe vyplácania náhrad; otázku realizácie samotnej výplaty náhrad za nedostupné vklady z hľadiska spôsobu výplaty, predkladania požadovaných dokladov, možnosti zastupovania a podobne. Aj keď pri súbežnej komparácii právnych poriadkov uvedených krajín chýba zlučujúci prvok práva Európskej únie, právne poriadky sa vyznačujú viacerými spoločnými špecifikami.

Paradoxne sa s najmarkantnejším rozdielnym prístupom v rámci procesu vyplácania náhrad za nedostupné vklady stretávame pri otázke určenia lehoty, počas ktorej je orgán ochrany vkladov

povinný realizovať výplatu, a to tak pri slovenskej, českej, ako aj ruskej právnej úprave. Ide teda o otázku, ktorú priamo rieši smernica Európskej únie, no ktorá je aj v rámci porovnaných právnych poriadkov členských krajín odlišne definovaná. Kým podľa slovenskej právnej úpravy Fond ochrany vkladov musí skončiť vyplácanie náhrad za nedostupné vklady najneskôr do 20 pracovných dní odo dňa, keď sa vklady stali nedostupnými, podľa českej právnej úpravy Fond poistenia vkladov musí byť v tejto lehote (20 pracovných dní od rozhodného dňa) schopný vyplatiť náhradu oprávneným osobám. Ide teda o zásadný rozdiel v inkorporovaní definície lehoty na výplatu náhrad do daných právnych poriadkov. Je otázne, či znenie zákona o ochrane vkladov Slovenskej republiky, ktoré ohraničuje 20-dňovú lehotu ukončením vyplácania náhrad, bude schopné reálne zabezpečiť túto dikciu vzhľadom na možný vysoký počet vkladateľov aj v rámci nového znenia smernice o systémoch poistenia vkladov, ktoré ráta so znížením lehoty na 7 dní. Daný prístup sa nepochybne vyznačuje eurokonformitou a nasleduje trend zabezpečujúci rýchlu výplatu náhrad vkladateľom, no namiesto stále zostáva otázka reálneho prevedenia výplaty náhrad v takto ohraničenej lehote.

Pri súbežnej komparácii predstavuje právna úprava danej otázky v Ruskej federácii stred medzi oboma prístupmi. V súlade s ruskou právnou úpravou má vkladateľ právo na výplatu náhrad za nedostupné vklady odo dňa, keď nastala poistná udalosť, pričom k samotnej výplate dochádza v priebehu troch dní od predloženia všetkých potrebných dokladov, no nie skôr ako 14 dní od nastúpenia poistnej udalosti. Toto právo sa končí ukončením konkurzného konania alebo ukončením moratória nariadeného Centrálnou bankou Ruskej federácie. Zákon o ochrane vkladov fyzických osôb v bankách tak priamo neposkytuje odpoveď na otázku ukončenia lehoty na výplatu náhrad za nedostupné vklady, ale túto otázku riešia samostatné právne predpisy. Podľa zákona N 40-ФЗ o konkurze finančných inštitúcií sa konkurzné konanie skončí do jedného roka od jeho začatia, pričom môže byť na žiadosť účastníka konkurzného konania predĺžené najviac o 6 mesiacov. Moratorium nariadené Centrálnou bankou Ruskej federácie musí byť ukončené v lehote troch mesiacov od jeho začatia. Z určitého hľadiska takéto stanovenie lehoty, počas ktorej majú oprávnené osoby nárok na výplatu náhrad za nedostupné vklady, môže spôsobovať ich právnu neistotu, a to najmä vzhľadom na zložitý proces od odobratia licencie banke po vyhlásenie konkurzného konania a jeho ukončenie.

15 Dôvodová správa k vyhláške Ministerstva financií Českej republiky č. 71/2011 Sb. o forme, štruktúre a spôsobe vedenia a poskytovanie údajov, ktoré je banka a pobočka zahraničnej banky povinná viesť a ktoré je povinná poskytnúť Fondu ochrany vkladov.

Literatúra:

1. Zákon SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
2. Zákon ČR č. 21/1992 Sb. o bankách v znení neskorších predpisov.
3. Vyhláška Ministerstva financií Českej republiky č. 71/2011 Sb. o forme, štruktúre a spôsobe vedenia a poskytovanie údajov, ktoré je banka a pobočka zahraničnej banky povinná viesť a ktoré je povinná poskytnúť Fondu ochrany vkladov.
4. Федеральный Закон РФ «О страховании вкладом физических лиц в Российской Федерации» от 23.12.2003 N 177-ФЗ.
5. Федеральный Закон РФ «О несостоятельности (банкротстве) кредитных организаций» N 40-ФЗ.
6. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES z 30.mája 1994 o ochrane vkladov.
7. Borowska K.: Polski system gwarantowania depozytów a dyrektywa Unii Europejskiej 94/19/EEC / K. Borowska, M. Grzybowski, M. Safjan // Glosa. – 1998. – № 2-3.
8. Dvořák, P.: Bankovníctví pro bankéře a klienty. Linde Praha a. s.2005.
9. Комиссарова М.: Финансово-правовое регулирование системы страхования вкладов физических лиц в банках Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук ; 12.00.14 / М.В. Комиссарова. – М., 2007. – 228 с.
10. Liška, P.: Zákon o bankách a předpisy související. Zákony s poznámkami.1 vydání. Praha: C.H.Beck, 1999.
11. Pihera, V., Smutný A., Sýkora, P.: Zákon o bankách: komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
12. Revenda, Z.: Centrální bankovníctví. 2 rozšířené vydání. Managment Press. Praha. 2001.
13. Sidák, M.: Finansovo-pravove rehlujuvannja bankivskych vidnosyn v Jevropejs'komu Sojuzi ta krajinach schidnoji Jevropy: porivnjalnyj analiz. Užhorod : Lira, 2010. 416 s.
14. Tomášek, M.: Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Linde Praha, a. s.1997.